

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: ju.l4@regeringskansliet.se

Remissvar

Datum: 2025-04-04

Er referens: Ju2024/02620

Diarienum: SSM2025-834

Dokumentnr: SSM2025-834-2

Handläggare: Johanna Lantz

Telefon: 08-799 43 62

Betänkandet Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88)

Generella synpunkter

SSM anser att regeringen bör utreda om det finns anledning att införa krav på att en verksamhetsutövare som inte godkänner en kandidat, eller gör en omprövning som leder till att en säkerhetsprövning frångås, ska informera Säkerhetspolisen. En person som idag bedöms som olämplig utifrån säkerhetssynpunkt kan söka anställning hos annan arbetsgivare som gör en annan bedömning. En annan bedömning kan vara motiverad men det kan också bero på att den nya arbetsgivaren har brister i sin säkerhetsprövningsprocess eller att den prövade lämnar osanna uppgifter.

SSM anser att möjlighet bör införas för tillsynsmyndigheten att ta ut en sanktionsavgift av en verksamhetsutövare som har åsidosatt sina skyldigheter enligt 2 kap. 1 § fjärde stycket säkerhetsskyddslagen (2018:585) i syfte att värna den enskildas integritet i verksamhetsutövarens systematiska arbete med säkerhetsskydd och personalsäkerhet. Den av utredningen föreslagna nämnden bör uppmärksamma tillsynsmyndigheter på om ett tillsynsobjekt återkommande gör undermåliga bedömningar som inte varit korrekta vid en överprövning. Sådana utfall påvisar brister i personalsäkerhetsarbetet och utgör relevant underlag för tillsyn.

SSM anser att det bör införas krav på utbildning om säkerhetsprövning för personal som genomför säkerhetsprövningar eller fattar säkerhetsprövningsbeslut, i säkerhetsskyddsförordningen. Utöver det bör det införas ett uttryckligt utbildningskrav för säkerhetsskyddschefer, ledningen i offentliga och enskilda verksamheter samt andra relevanta befattningar inom säkerhetsskydd, likt det krav som föreslagits i Nya regler om cybersäkerhet och Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster.

SSM anser att det kan övervägas att utredas om omfattningen av medkontrollerade bör utvidgas från make eller sambo till bland annat även inkludera inneboende vuxna barn. Då liknande särskilda lojalitets- och beroendeförhållanden som kan vara av relevans för att bedöma lämpligheten kan tänkas råda som beskrivs i prop. 1995/96:129 sidan 49–50. Ett exempel skulle kunna utgöras av inneboende vuxet barn för föräldern okänt deltagande i organiserad brottsmiljö eller deltagande i våldsbejakande extremism.

Utredningen lämnar förslag om att vissa frågor om säkerhetsprövningar ska utredas ytterligare. SSM anser att det bör övervägas om det finns behov av att i samband med

ytterligare utredning på området även klarlägga hur reglerna om säkerhetsprövning som villkor för tillträde till säkerhetskänslig verksamhet förhåller sig till tillträde för inspektörer från IAEA och EU-kommissionen enligt Sveriges internationella åtaganden inom nukleär icke-spridning.

Synpunkter

SSM lämnar följande synpunkter på utredningens förslag och bedömningar.

7.5.4 Lagreglering om vilka personliga förhållanden som grundutredningen bör omfatta

SSM anser inte att förslaget om att införa hälsotillstånd som ett krav i grundutredning är tillräckligt utrett och att förslaget i nuvarande form inte är praktiskt genomförbart. SSM kan se att en individs hälsotillstånd kan ha påverkan på de intressen som säkerhetsskyddslagen ska skydda. Förslaget förutsätter att den som säkerhetsprövar en kandidat behöver ha tillräcklig förståelse och kunskap kring hur ett hälsotillstånd påverkar psykiska och fysiska faktorer som i sig leder till sårbarheter. SSM anser att detta kräver tillgång till kompetens som återfinns bland legitimationsyrken. Då varje individs tillstånd och förutsättningar är unika, vilket även gäller säkerhetskänsliga verksamheter bedöms det inte kunna lösas med vägledningar utan förutsätter enskilda kvalificerade bedömningar. SSM finner det inte rimligt att ställa krav på samtliga enskilda verksamhetsutövare att säkerställa tillgång till legitimationspersonal. SSM bedömer att en viss information om relevanta hälsoaspekter kan tillgodoses genom effekterna via registerkontrolldelegationens utlämnanden om domar och brottsmisstanke. SSM konstaterar även att hälsotillstånd och personliga förhållanden i vården omfattas av stark sekretess, tystnadsplikt och dataskyddsreglering, uppgifterna är ytterst integritetskänsliga för den enskilda och behöver stå i tydlig proportion till det faktiska behovet. Utredningen belyser inte heller de hälsorisker som kan uppstå där individer i säkerhetsklassad befattning med ohälsa kan komma att undvika att söka vård och behandling med risk för att bedömas som olämplig ur säkerhetsskyddssynpunkt. Det behöver vidare klargöras hur uppgifter om hälsotillstånd ska skyddas från arbetsgivarens övriga verksamhet, sekretess för enskilda verksamhetsutövare inom den egna verksamheten som inte omfattas av offentlighets- och sekretesslagen, dataskyddsaspekter, hur sakliga och kvalificerade bedömningar ska säkerställas, proportionalitet samt påverkan på folkhälsan.

SSM motsätter sig förslaget att frågor om brottslighet ska ingå i grundutredningen före en registerkontroll lämnats av Registerkontrolldelegationen. SSM föreslår istället ett förfarande där registerkontrollen görs som en inledande del av grundutredningen som sedan ligger till grund för grundutredningens säkerhetsprövningsintervju och utredning. En sådan ordning skulle inför säkerhetsprövningsintervjun utgöra ett kvalitetssäkrat och sakligt avvägt underlag inför grundutredningens säkerhetsprövningsintervju. SSM anser att utredning om brottslighet redan före registerkontrollen är ett kringgående av det integritetsskydd som reglerna med en registerkontrolldelegation är avsedda att ge. SSM delar heller inte utredningens uppfattning om att det inte kan anses vara mer integritetskränkande att ställa frågor om eventuell brottslighet än att ställa frågor avseende övriga personliga förhållanden. Lika så är utlämnade vid registerkontroll mer restriktiv för medkontrollerade och får endast lämnas ut om absolut nödvändigt. Efterforskning om anhörigas brottslighet i grundutredningen torde därmed vara särskilt känsligt.

SSM anser att det bör införas ett uttryckligt förbud mot att i säkerhetsprövnings-sammanhang inhämta rättsinformation som inte meddelats via Registerkontrolldelegationen. SSM anser det som lämpligare ur rättssäkerhetssynpunkt att ursprungliga rättskällor används och provas via Registerkontrolldelegationen jämfört med publika eller kommersiella rättsdatabaser med domar och andra allmänna handlingar där riktigheten är svår att säkerställas. Användandet av publika eller kommersiella rättsdatabaser kringgår de gallringsmekanismer som ska skydda den personliga integriteten.

SSM anser att det finns behov av enhetlig metodik och tydliga bedömningsgrunder med tillhörande vägledning som verksamhetsutövare ska tillämpa vid prövning av personer med anknytning till andra länder. SSM anser att det är en särskilt svår aspekt för verksamhetsutövare att bedöma sårbarheter kring.

7.5.6 Ansvar för att relevanta uppgifter inhämtas eller lämnas

SSM anser att det särskilt bör regleras att lämnande av osanna uppgifter, i den mån de inte lämnas i god tro, utgör hinder mot godkänd säkerhetsprövning.

7.6.2 Helhetsbedömning

SSM anser att sårbarheter i den samlade bedömningen ska provas utifrån möjligheten att vidta kompensatoriska åtgärder. Det bör regleras att hänsyn ska tas till om det är möjligt att omhänderta t.ex. sårbarheter genom att det vidtas kompensatoriska åtgärder. Det kan röra sig om utökad uppföljning, möjlighet till särskild larmning eller rapportering, utökad utbildning, styrkt behandling, ändrat beteende, ändrad exponering, samtal eller restriktioner. Om kompensatoriska åtgärder inte bedöms vara möjliga ska bedömningen resultera i att individen inte är lämplig från säkerhetssynpunkt.

8.2.3 Vem som fattar säkerhetsprövningsbeslut

SSM anser att det är otydligt huruvida det är möjligt att låta den externa aktören vid användandet av ett säkerhetsskyddsavtal genomföra och bereda grundutredningens övriga delar och överlämna underlaget för att verksamhetsutövaren sedan ska kunna göra en samlad bedömning och fatta ett säkerhetsprövningsbeslut.

8.3.3 Motivering av säkerhetsbeslut

Utredningen föreslår att metoder för säkerhetsprövning kan utgöra skäl för att utelämna motivering i ett beslut. SSM anser inte att det är lämpligt då systemet bör vara transparent och föremål för tillsyn.

9.4.2 Nya regler om avstängning i lagen om offentlig anställning

SSM tillstyrker förslaget.

10.4 Ska säkerhetsprövningsbeslut få överklagas?

SSM tillstyrker förslaget. SSM anser att förutsättningarna för att genomföra adekvata säkerhetsprövningar varierar för mycket samt innebär för stora osäkerheter för enskildas intressen och för Sveriges säkerhet.

11.5.2 Nämndens organisation och inre verksamhetsformer samt 11.6 Regler för överprövningen hos nämnden

SSM instämmer i utredningens bedömning och anser att utformningen och reglerna för överprövningsförfaranden vid överprövningsinstansen bör utredas skyndsamt.

13.3 Konsekvenser av förslagen om grundutredningens innehåll och bedömningen vid säkerhetsprövningen

SSM saknar en analys av konsekvenser för den personliga integriteten.

SSM bedömer att om hälsotillstånd ska beaktas i grundutredningen kommer det behöva säkerställas kvalificerade och erforderliga resurser vid överprövningsinstansen för att rättssäkert kunna pröva överklaganden.

I detta ärende har generaldirektören Michael Knochenhauer beslutat. Utredaren Johanna Lantz har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Johan Lönnqvist, inspektören Andreas Flygare, biträdande säkerhetsskyddschefen Christopher Forsberg, verksjuristen André Hagstadius samt utredaren Mathias Häggblom deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Michael Knochenhauer

Johanna Lantz